

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

Ringstabekkveien 105
1356 Bekkestua

Telefon: 67 11 70 00

Telefaks: 67 11 70 01

Bankgiro: 7694 05 06715

Organisasjonsnr 874 652 172

Vår ref.: FA-02/331

Deres ref.: 2002-458-1 K/Thg/tla

Dato: 25. juni 2002

HØRING: NOU 2002: 1 FORTID FORMER FRAMTID
Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk

Det vises til Deres brev av 28.02.02.

NOU 2002: 1 *Fortid former framtid - Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk* har vært forelagt høgskolens avdelinger.

Vedlagt følger uttalelse fra Avdeling for yrkesfaglærerutdanning (sendes også som e-post).

Med hilsen

Ingrid Tvedt Evensen

Ingrid Tvedt Evensen
studiedirektør

Helga Opaas
Helga Opaas
seniorkonsulent

Vedlegg

HØGSKOLEN I AKERSHUS AVDELING FOR YRKESFAGLÆRERUTDANNING

NOU 2002: 1 FORTID FORMER FRAMTID

Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk

HØRINGSUTTALELSE

Uttalelsen er disponert etter brevet fra Miljøverndepartementet til høringsinstansene. Vi har ikke svart på alle spørsmålene, men valgt ut temaer som er aktuelle i vår sammenheng.

Innledning

Utredningen fra Kulturminneutvalget er et omfattende og interessant dokument. Del 1 "Verdigrunnlag og hovedlinjer i en ny kulturminnepolitikk" med kap. 2 og 3 inneholder en del spenstige og tidsaktuelle betraktninger, men de blir holdt på et generelt plan, og eksemplifiseringene senere i utredningen er mer tradisjonelle enn kap. 2 og 3 skulle tilsi. Vi synes det er en svakhet ved utredningen at vi i stor grad mangler det kvinnekulturelle aspektet.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en fremtidsrettet kulturminnepolitikk

- **Favner utredningens mål, strategier og innsatsområder hovedelementene i det som bør bli den nye og fremtidsrettede kulturminnepolitikken?**

Definisjonen s. 25

2.1: Hva er kulturminner og kulturmiljøer?

Ut fra den vide definisjonen som utvalget gir og drøftingen i avsnitt 2.1 er det en del viktige områder som vi mener er dårlig beskrevet og lite vektlagt.

Utvalget sier bl.a. "Den historiske dimensjonen kan enten vise seg som synlige kulturminner og kulturmiljøer, eller i form av erfaringer og hendelser som ikke er like synlige, men som likevel har satt sine spor i menneskenes liv".

Når det gjelder utredningen videre, og de eksemplene som blir brukt, er Utvalget etter vår mening mer orientert mot det som tradisjonelt har vært definert som kulturminner, nemlig bygg, anlegg og synlige, håndfaste ting enn "de erfaringer og hendelser som ikke er like synlige, men som likevel har satt sitt spor".

Vi vil peke på at vi savner omtale av de tradisjoner og det liv som har vært levet innenfor de veggene som nå er kulturminner. Utvalgets definisjon dekker områder som f. eks. matkultur, men dette området er bare nevnt i kap. 5.5 i sammenheng med den samiske kulturen. Lokal matkultur/mattradisjoner springer ut av den historiske virkeligheten menneskene har levd under til enhver tid, og i vårt langstrakte land varierer denne biten av kulturminnene i samsvar med de lokale levekårene. Vi mener at matkultur som kulturminne burde ha vært synliggjort bedre.

Vi mener at NOU 2002: 1 i stor grad er preget av kulturminner og kulturmiljøer som er knyttet til menns liv og virke. Vi savner kvinnes liv og virke i de eksemplene som er tatt frem. Vi savner tradisjoner rundt høydepunkter i menneskenes liv, som fødsel,

barnedåp, m.m. Vi savner også kulturminner som f. eks. tidlige tiders helsestell, tradisjonell medisin, innsamling av medisinsplanter m.m.

- **Hva er de største mulighetene – og eventuelt truslene for framtidens kulturminnepolitikk?**

Regjeringen har vedtatt at det på miljøfeltet skal overføres ansvar og oppgaver til kommunene.

Det synes naturlig og riktig at det legges vekt på prosesser der det er en bred deltakelse av private og lokale, kommunale deltakere som skal drive dette arbeidet. Dette kan skape en ny giv i kulturminnearbeidet. På den andre siden kan dette være en av de store truslene for en ny kulturminnepolitikk på grunn av kommunenes dårlige økonomi – noe som er gjort tydelig denne våren. Flere steder er det påpekt at aktørene må få økonomisk støtte til å gjennomføre den nye kulturminnepolitikken, dette vil bli helt nødvendig.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse an mangfoldet i kulturarven?

- **Hvordan bør kulturminnepolitikken legge til rette for å skape interesse og engasjement for kulturarven?**

Vi støtter flertallets anbefalinger under Kap. 4.6

Gjennom arbeidet med lokale læreplaner må det helt fra førskolen legges vekt på overføring av kunnskap om lokale kulturminner og kulturmiljøer, og de tradisjoner og skikker som er knyttet til disse, for senere å la dette bli mer generelle kunnskaper om nasjonale og globale kulturminner og miljøer.

- **Hvilke virkemidler er de mest sentrale i forhold til å få en god forvaltning av mangfoldet i kulturarven**

Ved å legge til rette for en bred diskusjon/debatt om den lokale kulturminnepolitikken, både i offentlige og frivillige organisasjoner, i skolen og innenfor arbeidslivet, kan det legges opp til en demokratisk prosess i forhold til vektlegging av ressursbruk/valg av ressursbruk.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskapning

Vi støtter flertallets forslag om å ha gode økonomiske rammevilkår i arbeidet med kulturminner og kulturmiljøer. Styrking av dagens tilskuddsordninger, etablering av et kulturminnefond og særregler i skatte- og avgiftssystemet for kulturminner og kulturmiljøer er gode forslag.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Vi viser til vår spesielle uttalelse på slutten av dette dokumentet.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

- **Hvordan bør registre og overvåkningssystemer for kulturminner videreutvikles for å møte dagens og framtidens utfordringer?**

Vi viser til vår uttalelse til punkt 1.

På bakgrunn av mandatet og flertallets definisjon, bør det engasjeres medarbeidere med variert praktisk erfaring/kunnskap fra dette kunnskapsfeltet som ser på feltet med nye øyne, og som kan registrere kulturminner og kulturmiljøer i en helhetlig sammenheng, slik at ikke bare tingene, men også tingenes bruk og tradisjoner knyttet til disse, blir med i registreringen.

- **Behov og muligheter for å øke bevisstheten om kulturminner i skolen.**
Behov og muligheter for kulturminnerelatert utdanning og etterutdanning på universitet/høgskoler.

Gjennom lokalt læreplanarbeid kan/bør stoffet komme med på alle nivåer i skoleverket. Kunnskapene må følges opp med praktiske aktiviteter på området. Vi viser også til vår spesielle uttalelse til slutt i dette dokumentet.

7. Mindretallets særmerknad

Vi har lest mindretallets særmerknad med interesse, og vi slutter oss til de innledende avsnittene som peker på at mandatet ikke samsvarer med Stortingets ønske om et grunnlag for en kulturminnepolitikk som skal sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner.

Vi er også enige i at utvalget burde ha foretatt en grundigere gjennomgang av begrepene kulturminner og kulturmiljøer. Da kunne vi i større grad ha fått fokus på kulturminner "i form av erfaringer og hendelser som ikke er like synlige som bygg og redskap, men som likevel har satt sine spor i menneskenes liv". (Kap. 2.1)

Kvinnekulturen kunne muligens også ha kommet i fokus i større grad.

Kommentar fra en institusjon som er forvalter av et kulturminne – Høgskolen i Akershus og hovedbygningen "Slottet" på Stabekk

Innledning: Landbruksdepartementet kjøpte i 1908 eiendommen Øvre Stabekk – eller Ring-Stabekk som gården også ble kalt - for å få i gang en høyere utdanning innenfor husholdningsfagene, slik landbruksfagene tidligere hadde fått sin utdanning på Ås.

Øvre Stabekk ble i 1839 kjøpt av den velstående Jens Ring, som i ung alder ble gift med Barbra Winsnes - datter av den legendariske kokebokforfatterinnen Hanna Winsnes. Hanna Winsnes var også ekspert på alle de gjøremål som hørte med til en stor husholdning på den tiden. Den unge husfruen på Stabekk hadde med seg solide kunnskaper fra sitt barndomshjem, kunnskaper som kom godt med når hun nå skulle administrere et stort og herskabelig hus. I 1851 sto den nye hovedbygningen på Stabekk ferdig. Jens Ring hadde engasjert en tysk arkitekt – Heinrich Ernst Shirmer- og bygningen ble raskt kalt Slottet på grunn av sin uvanlige utforming med tårn og spir. Husmoren på Stabekk førte et utrolig gjestfritt hus, og her samlet Jens Ring sine venner – tidens åndselite – rundt seg. Slik kan Stabekk, som senere ble lærerskole innen for husholdningsfagene, føre sine tradisjoner tilbake til Hanna Winsnes.

I 1909 startet Statens Lærerindeskole i husstell opp sin virksomhet i den gamle herskapsbygningen. Bygningen ble innredet med vakre møbler som til dels finnes og er i god stand, og ved innvielsen fikk institusjonen en mengde verdifulle gaver. Bygningen og parken er i dag fredet.

Høgskolen i Akershus.

Høgskolen i Akershus ble opprettet i 1994. Fem tidligere selvstendige høgskoler ble nå fire avdelinger i det nye høgskolesystemet. Stabekk høgskole sammen med Statens yrkespedagogiske høgskole ble nå Avdeling for yrkesfaglærerutdanning

Høgskolen i Akershus flytter til nye lokaler på Kjeller høsten 2003

Alle avdelingene i høgskolen skal høsten 2003 samlokaliseres på Kjeller.

Hovedbygningen på Stabekk – Slottet – et kulturminne som må bli tatt vare på

Eiendommen Stabekk eies av Stasbygg. En del av Stabekk's eiendom skal brukes til bygging av en ny Stabekk barneskole. Det foreligger forslag om bebygging av resten av tomtearealet, men så vidt vi vet foreligger det ikke planer om hvordan den gamle fredede bygningen, stabburet og parken skal benyttes.

Stabekk – et fremtidig kultursenter for matkultur, mattradisjoner, kvinnekultur og håndverkstradisjoner?

Vi har beskrevet at det har vært undervist i husholdningsfag ved Stabekk fra 1909 til i dag. Både innenfor faglærerutdanningen i husstell, i heimkunnskapsfaget, husøkonomutdanningen og kostøkonomutdanningen har husholdningsfagets historiske dimensjon blitt vektlagt. Lokale mattradisjoner har alltid vært en del av undervisningsplanene.

Stabekk er rikt på kulturminner og har et unikt kulturmiljø knyttet til husholdningsfagene, og vi mener stedet egner seg utmerket til å videreføre denne kulturdimensjonen, men nå på en annen måte.

Stabekk som kurs og konferansesenter innenfor mat og matkultur.

Den gamle bygningen brukes i dag til vanlig undervisning, til møter, kurs og konferanser. Bygningen egner seg ypperlig til selskapslokaler med den vakre gamle innredningen og gamle og nye møbler tilpasset aktivitetene i dag. Det gamle stabburet huser i dag det som er tatt vare på av gammelt utstyr, gammelt servise og tekstiler. Den fredede parken er en nydelig ramme om det hele.

I sitt brev til høringsinstansene sier Miljøverndepartementet at "Både Kultur - og kirke departementet og Undervisnings- og forskningsdepartementet har ansvar for områder som er viktige for å sikre bredden og helheten i arbeidet med kulturminner og kulturmiljøer. Mange av kulturminneutvalgets forslag berører også deres ansvarsfelt. Det er derfor etablert et samarbeid mellom Miljøverndepartementet og disse departementene om oppfølgingen av utredningen."

Vi ber derfor Miljøverndepartementet samarbeide med Kultur – og kirke departementet Undervisnings – og forskningsdepartementet og Statsbygg som eiendomsforvalter, for å bevare "Slottet" på Stabekk som et kulturminne og et kulturmiljø innen de fagområdene som stedet har vært preget av siden 1839 da Barbra Winsnes ble husmor på Øvre Stabekk gård.

Stabekk, 20. juni 2002

Inger Johanne Nossun (sign.)
førsteamanuensis

Ragnhild Ulen (sign.)
høgskolelektor